

İktisat-Siyaset Bütünlüğü Bağlamında Bir Siyasal Dönüştürücü Olarak Ekonomik Kriz: Türkiye’de Devalüasyonlar ve Siyasal Değişme İlişkisi Örneği

Ahmet Vedat Koçal¹

Özet

Ekonomik krizlerin temel nedeni, kapitalist ekonomik sistemin, işleyişinin temelini oluşturan sermaye döngüsü sürecinde üretken-sermaye aşamasının temel dinamiğini oluşturan para-sermaye ile yaşadığı kırılmadır. Marx’ın deyimiyle, “para piyasasında bir bunalım gibi görünen şey, aslında, bizzat üretim ve yeniden-üretim sürecindeki anormal koşulların bir ifadesidir.” Hal böyle iken, bireylerin devletten özerkleşmediği, devletin temel gelir üretici ve dağıtıcı işlev gördüğü ülkelerde, siyasal ve ekonomik sistemlerin işleyişleri ve dolayısıyla krizleri arasında doğrudan bağıntı ve etkileşim olduğu bilinmektedir. Devletin ekonomik kaynaklar üstünde etki gücü barındırdığı ve belirleyici olduğu sistemlerde, yatırımcılar ve tüketiciler, ekonomik faaliyetlerini siyasal sistemin sunduğu koşullara bağlı gerçekleştirmektedirler. Bu bakımdan, devletin sunduğu güvenceler, bireysel ekonomik faaliyeti teşvik etmekte, sorunlara sınırlandırmakta ve engellemektedir. Bu kapsamda, siyasal istikrar, yatırımcılar açısından bir güvence unsuru olarak teşvik edici etki üretmekte iken, siyasal sistemin sıklıkla ve ekonomik yaşamı belirleyici ölçüde değişimlere uğraması, bu etkiyi tersine çevirmekte, yatırımcıda kuşku ve çekinceler doğmasına neden olmaktadır. Bu da, sermaye sahiplerinin ve üretici güçlerin siyasal tercihlerini, dolayısıyla siyasal sistemin işleyişini ve gündemini belirleyen bir etkene dönüşmektedir. Sistemin yöneticileri ile yönetilenleri arasındaki ekonomik çelişkinin siyasallaşması ise, ekonomik krizin siyasal krize dönüşümüne neden olmaktadır. Sonuçta, ekonomik etken, ilişkilerinin doğası gereği siyasal alanı koşullandırmaktadır. Türkiye’de de, ekonomik krizler, siyasal sistemi yönetilenlerin rızası, diğer adıyla meşruiyeti bakımından etkilemekte, Türkiye siyasal tarihini oluşturan değişim dönemlerinin zamanlamasını belirleyen etkenlerden biri olmaktadır. Türkiye’de ekonomik krizlerle siyasal değişme arasındaki ilişkiyi belirleyen temel etken, birikim modelinin ve bu bağlamda sınıfsal yapının ve ilişkilerin sürekliliği olmuştur. Bu anlamda, ekonomik krizler, devlet eliyle sermaye birikimi modelinin sürekliliğini sağlamaya dönük biçimde otoriter-sağ iktidarların ve askerî dikta rejimlerinin alt-yapısını oluşturmaktadır. Bu çalışma, Osmanlı Devleti’nin son dönemindeki 1875 moratoryumundan başlayarak 2008 ve 2015 ekonomik krizlerine varan tarihsel süreç boyunca ekonomik krizlerin Türkiye siyasal sistemi ve rejimi üstündeki etkilerini tartışmak amacıyla hazırlanmıştır.

JEL Kodları: A14, G01, H12

¹ Dep. of Political Science and Public Policy, Faculty of Economic and Administrative Sciences, University of Dicle, Diyarbakir, Turkey, ahmetvedatk@gmail.com

Economic Crisis as A Political Transformator in the Context of Economic and Political Integrity: The Case of the Relations between Devaluations and Political Change in Turkey

Abstract

The main reason of economic crisis is the break of the capitalist system on the money-capital, which forms the basic dynamics of productive capital in the process of capital cycle, forming the basis of the functioning itself. In Marx's words, "something that looks like a crisis in the money market is, in fact, an expression of abnormal conditions in the production and reproduction process itself". In this respect, it is known that there is a direct relationship and interaction between the crisis of the functioning of political and economic systems in the countries where the state has the function of producing and of the distribution of revenue and where the individuals are, for that reason, not autonomous from the state. In the systems in which the State is decisive and has significant influence on the economic resources, investors and consumers carry out their economic activities in accordance with the rules provided by the political system. In this regard, the state provides assurance in order to promote individual economic activity despite the fact that the problems constitute an impediment and prevent them. In this context, while political stability produces the effect of encouraging as a reassuring factor for investors, the frequentative changes in the political system, determining the extent of economic life, reverse this effect and result in doubts and hesitations for investors. This, in return, becomes a factor determining the political preferences of capital owners and the forces of production, which subsequently functions as a means to set the agenda of the political system. The politicization of the contradiction between the ruling and ruled classes causes the transformation of economic crises to political crises since economic factors condition political areas due to the nature of their relations. The economic crises in Turkey also affect the political system in terms of the consent and legitimacy of the governed people and, therefore, become one of the factors determining the timing of the exchange periods constituting the political history of Turkey. The main factor determining the relationship between economic crises and political change in Turkey has been the continuity of the accumulation type and the structure and relations of the classes. In this sense, the economic crises constitute the continuity of the sub-structure of the right-wing authoritarian governments and militarist dictatorship regimes in order to ensure the continuity of the capital accumulation model by the state. Focusing on the connection between the chronology of devaluations and the evolution of the political system, this study will basically discuss the impacts of the economic crises on the political system of Turkey during the historical period starting from the 1875 moratorium to the 2008 and 2015 economic crises.

Keywords: Economic Crisis, Political Change, Turkey

JEL Codes: A14, G01, H12